

מסורת הש"ס

המוכר את הבית פרק רביעי בבא בתרא סו.

עין משפט
נר מצוה

ל"ה מ"ח פ"ה מה' שנת
ה' ו' סמג לזון סה
טו"ש ע"ה א"ח פ"ה שנת פסוק
י"י
ל"ה ב' מ"ח פ"ה מה' שנת
ה' ו' סמג לזון סה

רבינו גרשום

ואינה מקבלת טומאה
במקומה. דלאו כלי
הוא דכקרקע דמי: חייב
חטאת. משום דתולש דבר
המחובר: והחכים אומרי'
אינה כקרקע וכו'. והשוא
משמע דלא ר' אליעזר הוא
דהב ברייתא דתני גבי צינור
חקקו ולבסוף קבעו פוסל
את המקוה דלא כקרקע
דמי. ולא רבנן היא דאמרי'
אינה כקרקע וברייתא דתני
קבעו ולבסוף חקקו אינו
פוסל את המקוה אלמא
(דלאו) דכקרקע דמי: והם
טעם דר' אליעזר. דחשיב
ליה כקרקע משום דכתי'
וידבול אוחה ביערת הרדש.
מה ענין הטבילה אצל יער
אלא מה יער כו'. אבל
לפני צינור כברייתא ס"ל.
ורבנן לית להו האי דרשה
דר' אליעזר לחי סבירי
דכל שעה אינה כקרקע אבל
בצינור כברייתא סבירא
להו: דף של נחתומים.
סבר שמקנין על גביו
הלחם: ו' אליעזר מטהר.
דלא קא מקבל טומאה
(דלאו) דקבעה כקרקע דמי:
מני. ברייתא דצינור: אי
ר' אליעזר אפילו חקקו.
ויצינור ולבסוף קבעו לא
ליפסל דכקרקע דמי דתקני'
חקקו נמי לפסול דתורת
כלי עליו דכ' חייב דאמר
הוא בין קבעו לוף בכוהל
ולבסוף תקנו בכוהל עצמו
ובין תקנו בתחלה ולבסוף
קבעו כל שעה מטמא
דלאו ככוהל דמי הכי נמי
אפי' קבעו ולבסוף חקקו
ליפסל: לעולם ר' אליעזר
שאינו פשוטי כלי עץ.
לית להו בית קבול כגון
דף: דטומאה דרבנן. כלומר
מרבנן מקבלת טומאה
ולא מדאורייתא ומשום
הכי מטהר אפי' כי תקנו
ולבסוף קבעו. אבל גבי
מים שאובים דאורייתא
דאי פסול הוא. ומקשי'
לר' אליעזר מכלל דשאובין
דאורייתא. כלומר מים
שאובין שפסול את המקוה

[ומקבלת טומאה במקומה]. וא"ת מה טעם נקט גבי טומאה
במקומה דלון חילוק בין במקומה בין שלא במקומה
דהא לאו מחוברת היא ואומר ר"ת דשלא במקומה מקבלת טומאה כיון
דמטלטלין אותה ממקום למקום דמי לשאר כלים שצדית וגזרו זה
רבנן טומאה דלמא אחי לאחופי:
ושאני פשוטי כלי עץ דרבנן

וא"ת דזהב דלון
למדרסות איכא טומאה דאורייתא
דכל המטמא מדרס מטמא טמא מת
ק"ו מפני קטנים כדאמרין בפסק
מ"ל הרמ"א (ב"ק דף כה:). ובפסק על
אלו מומין (בסו"ט דף לז). נמי פריך
ואין לו תוך כלי שטף מדאורייתא
בר קבולי טומאה הוא והא דומיא דשק
זעין ומשני דהך דחו למדרס ואי
זשאר פשוטי כלי עץ דלא חזו למדרס
הנהו אפי' מדרבנן לא מקבלי טומאה
כדמוכח ברש"י חולין (דף ג. וס' ד"ה גנון)
דאמר הכל שומעין ואפי' טמא במקדשין
האי טמא דאשמי צמאי כו' ומשני
גנון שדק קרוימת של קנה ושטח
זה ואי מקבלי טומאה מדרבנן מאי
משני וכו' הם דלמא עבדה כעין

כלי דעל כרחק איירי דעבדה כעין כלי דקדשים טעונים שחיטה
ככלי כדאמר' בהמורה (מנחות דף פג:). מויקח את המאכלת ועוד תנן
במסכת כלים (פ"ב מ"ה) ומייתי לה בפ"ק דשבת (דף טו. וס'.) כלי עץ (א)
וכלי עש וכלי זכוכית פשוטיהם טהורים ומקבליהם טמאים ועל כרחק
טהורים אפילו מדרבנן דכלי זכוכית אפילו מקבליהם ליכא טומאה אלא
מדרבנן כדאמרין במסכת שבת (ס"ט) ופירש רבינו שמואל דודאי אין
להם טומאה אפילו מדרבנן ומסקנא לא קיימא הכי אלא מוקי לה בין
של מתכת ויש מפרשים דף של נחתומין אע"פ שהוא פשוטי כלי עץ
מקבל טומאה מדרבנן כיון שהוא משמש אדם ואת משמשי אדם
דדריש בזה כפרשת ויהי ציוס השמימי כלי (א) יכול אפילו הסולם
והקולב כו' מ"ל כלי עץ ולא כל כלי עץ יכול שאני מוציא את השולחן
ואת העצלה ואת הדולבקי מ"ל כל כלי עץ ריבה ומה ראית לרבות
את אלו כו' מ"ל שק מה שק שהוא משמש אדם ואת משמשי אדם
אף אני ארבה את השולחן כו' ועל כרחק כעלה ראיתו למדרס
מדלמא נקט מטה כסא וספסל והוא ליה לרבוניהו מקראי דמשכב
ומושב ובאין להם בית קבול (א) איירי מדלמא קאמר מה שק מיטלטל
מלא וריקס אלמא מקבלי טומאה ואע"ג דמפיק להו מקרא לא היו
אלא אסמכתא¹ כמו כמה דרשות דמ"כ ובספרי דלא היו אלא
אסמכתא וכן משמע בפסק שמי הלחם (מנחות דף לו:). א"ר
יוחנן לדברי האומר מסגרתו למטה היתה פירוש למטה דרגלי השולחן
ולא בשולחן עצמו המהפכת טמאה פירוש דדרשנין השולחן הטהור
מכלל שהוא טמא לדברי האומר מסגרתו כעלה ראיתו היתה עצלה
המהפכת תיבעי דהא דשולחן של מקדש מקבל טומאה לפי שהיה
לו בית קבול אבל עצלה המהפכת שאין לה בית קבול תיבעי ואי
דרשה גמורה היא (א) דמ"כ אמאי תיבעי חיפוק ליה מקרא דהתם
אלא ודאי אסמכתא היא ובעצלה המהפכת מספקא ליה אי מקבצלא
טומאה מדאורייתא כדפירש הקונט' התם משום דעדיפא משאר פשוטי
כלי עץ לפי שראוי להשתמש בה משני לדדין ולמלא דאמר למטה
היתה טמא מדמתיב הטור:

מב"ל דשאובה דאורייתא. רש"ס ור"ת מפרשי דכיון שאוב היו
דאורייתא² ומציאם ראה מדתניא בזה כפרשת ויהי ציוס
השמימי מקוה מים יהיה טהור יכול מילא בכתפו ועשה מקוה בתחלה

יהא
פוסלין את המקוה מן התורה כדתניא בזה כ"כ (א) יכול מילא מים על כתפו ועשה מקוה בתחלה יהא טהור מ"ל מעין [ויקרא יא] מה מעין צדי שמים
אף מקוה צדי שמים התם מודי ר"א דפסיל מקוה דמשום קציעותו בקרקע לא בטיל מנייה תורת כלי דמעיקרא ומיהו לא אשכחן
טומאה לפשוטי כלי עץ אפי' מדרבנן חוץ מאותו הראוין למדרס וכדתנן במס' נדה (דף מט.) כל המיטמא מדרס מיטמא טמא מת ובמסקנא
נמי מוקמינן לה דף של מתכת: ומתנה גמ' **מכלל דשאובה דאורייתא.** דמדקא משני הכי שמעינן דברייתא דלעיל בפסול שאובה דאורייתא
מיירי והלא מדרבנן הוא כדאמר' במסכת יבמות (דף פג:). שאם היה מקוה מ' סאה ונתן סאה שאובין ונטל סאה כשר עד כמה רבי יוחנן
אמר עד רובו והיינו טעמא דמדאורייתא הוא דבעינן מקוה ממים מכונסין לכתחלה בלא שאובה דאיתקש למעין כדפירשית לעיל ואפילו
נפלו בתר הכי שאובין בטלו ברובא א"ר קמא קמא בטיל ועליל נמי גבי צינור המקוה היה עשוי כדר הוהו ווא"כ קבעו שם צינור דקדמי
פוסל את המקוה מכלל דהיה שם מקוה מעיקרא הלכך פסולא מדרבנן הוא: ועוד. אפילו אם תמלא לומר דאחמירו ביה רבנן כשל
תורה הכא גבי דף נמי דאורייתא מיירי דבדף של מתכת מיירי דטומאתו מן התורה דשולמא עץ אשקש לשק [דכתבי]
כלי עץ או בגד או עור או שק [ויקרא יא] מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כלי עץ כו' אבל כלי מתכת צפרשת מדין הוא [דכתבי]
(במדבר ג) אף את הוזה וגו' ולא איתקש לשק. ואכתי דלא כרבי אליעזר היא ההיא דצינור דרבי אליעזר לא קמפלגי מידי בין [חקקו]
מעיקרא לחקקו ולבסוף קבעו: **האמר רבי יוסי ברבי חנינא כו'.** משום דפשוטי כלי עץ לית להו טומאה כלל הלכך אוקמה דף של מתכת:
אלא

ופלוני הדיינין צנמקום פלוני שכל חוב שיש לי אלל פלוני שאגבנו כ"ו
שארלא והדיינין חותמין עליו מלמטה או העדים והלכך משמסר שטרותיו
לכ"ד לגבותו ואיזה לא קבצי לא קרינא ביה לא יגוש³ דדיינין קמגבו ליה
והפקד ב"ד הפקר וה"מ שיש לו קרקע ללוה דמי כאלו יש מלואו משכון
שיוכלו חכמים לתקן כדי שלא יהו נראין
עוקרין דבר מן התורה התקינו כן
נראה הטעם צעני'. ומרבי וקני ז"ל
שמעתי דהיינו טעמא דסתם לוח אין
רגילין להלוותו אלא כ"כ יש לו קרקע
להשתעבד למלוה ובמילתא דשכיחא
תקינו רבנן אבל בשאין לו קרקע מילתא
דלא שכיחא היא ולא תקינו רבנן
פרוהצול. ואמר רבי אליעזר למימר דאם
יש ללוה כוורת דצורים כותצין פרוהצול
דסד"א אע"ג דהרי היא כקרקע
לשאר דברים לגבי הך תקנה לא
חשיבא קרקע דלא סמכא דעמיה
דמלוה עילויה הואיל ויכולין לטלטלה
קמ"ל: ואינה מקבלת טומאה. וזו
הכוורת צנמקום דכיון דמחוברת
היא לקרקע יראה מתורת כלי וגם
הדבש צנמורה אינו מקבל טומאה

בטל לגבי כוורת. ודוקא צנמקום אבל אם נטלה משם או מקבל
הדבש טומאה כמאן דאמר (א) בפרק המוכר את הספינה דלא צני
מחשבה דאיכא מאן דמזריך מחשבה והלכך אלטרין הכא גבי
טומאה למיתני צנמקום וה"ה לכל הך מילי: והורדה ממנה.
כשיאם צנמקום דהיינו מקום גידולו של דבש חייב חטאת כחולש
מן הקרקע. אלמא לר' אליעזר חקקו קבעו כקרקע משני ליה
וברייתא דלעיל דלא כרבי אליעזר היא ומיהו הך רבנן היא: אינה
קרקע. (א) משום דחיבור בקרקע לא בטיל תורת כלי מינה ומקבלת
טומאה צנמקומה וגם הדבש דלא צני מחשבה כדתניא לקמן בהמוכר
את הספינה [פ:]: ה"ה **הסם אמר רבי אלעזר מאי טעמא דר"א.**
דחשיב לכוורת דצורים כמחזור דכתיב ויטבול אותה ביערת
הדבש ביהונתן כתיב ודבש צנמקום גידולו מיירי (א) וקרי ליה יער
והלכך חשיב ליה מחזור ואפי' אין הכוורת מחוברת ממנו בקרקע
אבל גבי צינור שחקקו ולבסוף קבעו מודי ר"א דחשיב כלי ופסיל
מקוה דקדמי ברייתא ואכתי לא ידעינן הי ניהו ר"א דלית ליה הך
ברייתא: דף של נחתומין. נסר רחב לערוך עליו וללוש את הפת.
ולי נראה הוא דף שקבוע בכותל ליתן עליו את הפת למכור כעין
שעושין פלטרין שלנו בכותל בתיהן במחור. ולקמן [ע"ז] מוקי דף של
מתכת דפשוטיה טמאין: **רבי אליעזר מטהר.** דכל המחזור
לקרקע הרי הוא כקרקע: **וחכמים טעמאין.** דלא בטיל לגבי קרקע.
ומיין דף שמתליקין אותו לכך הוא צנמקום חקיקת האינור
דתיקון משוי לא גמר כלי לקבל טומאה. ומדלא קמפלגי בין תקנו
ולבסוף קבעו וצין קבעו ולבסוף קבעו לא שגא קבעו ולבסוף חקקו
טהור לא שגא חקקו ולבסוף קבעו לא שגא קבעו ולבסוף חקקו
ולרבנן הכל טמא. אלמא ההיא ברייתא דצינור דלעיל דקמפלגי בין
קבעו ולבסוף חקקו וצין חקקו ולבסוף קבעו לא רבנן ולא רבי אליעזר
דאי ר"א אפי' חקקו ולבסוף קבעו היה לו להכשיר ואי רבנן
אפילו קבעו ולבסוף חקקו נמי יפסול את המקוה: **לעולם רבי אליעזר.**
סבירא ליה כברייתא דצינור שחקקו ולבסוף קבעו אכלי כלי הוא
ולא בטיל לגבי קרקע ופסיל את המקוה והכא גבי דף היינו טעמא
דר' אליעזר דמטהר ליה אפילו בתקנו ולבסוף קבעו דשאני פשוטי
כלי עץ כגון האי דף דאפי' קודם שקבעו אין לו טומאה אלא מדרבנן
והלכך בקבעו מיקל ר' אליעזר אבל לעיל גבי צינור שמים שאובים

פוסלין את המקוה מן התורה כדתניא בזה כ"כ (א) יכול מילא מים על כתפו ועשה מקוה בתחלה יהא טהור מ"ל מעין [ויקרא יא] מה מעין צדי שמים
אף מקוה צדי שמים התם מודי ר"א דפסיל מקוה דמשום קציעותו בקרקע לא בטיל מנייה תורת כלי דמעיקרא ומיהו לא אשכחן
טומאה לפשוטי כלי עץ אפי' מדרבנן חוץ מאותו הראוין למדרס וכדתנן במס' נדה (דף מט.) כל המיטמא מדרס מיטמא טמא מת ובמסקנא
נמי מוקמינן לה דף של מתכת: ומתנה גמ' **מכלל דשאובה דאורייתא.** דמדקא משני הכי שמעינן דברייתא דלעיל בפסול שאובה דאורייתא
מיירי והלא מדרבנן הוא כדאמר' במסכת יבמות (דף פג:). שאם היה מקוה מ' סאה ונתן סאה שאובין ונטל סאה כשר עד כמה רבי יוחנן
אמר עד רובו והיינו טעמא דמדאורייתא הוא דבעינן מקוה ממים מכונסין לכתחלה בלא שאובה דאיתקש למעין כדפירשית לעיל ואפילו
נפלו בתר הכי שאובין בטלו ברובא א"ר קמא קמא בטיל ועליל נמי גבי צינור המקוה היה עשוי כדר הוהו ווא"כ קבעו שם צינור דקדמי
פוסל את המקוה מכלל דהיה שם מקוה מעיקרא הלכך פסולא מדרבנן הוא: ועוד. אפילו אם תמלא לומר דאחמירו ביה רבנן כשל
תורה הכא גבי דף נמי דאורייתא מיירי דבדף של מתכת מיירי דטומאתו מן התורה דשולמא עץ אשקש לשק [דכתבי]
כלי עץ או בגד או עור או שק [ויקרא יא] מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כלי עץ כו' אבל כלי מתכת צפרשת מדין הוא [דכתבי]
(במדבר ג) אף את הוזה וגו' ולא איתקש לשק. ואכתי דלא כרבי אליעזר היא ההיא דצינור דרבי אליעזר לא קמפלגי מידי בין [חקקו]
מעיקרא לחקקו ולבסוף קבעו: **האמר רבי יוסי ברבי חנינא כו'.** משום דפשוטי כלי עץ לית להו טומאה כלל הלכך אוקמה דף של מתכת:
אלא

(א) שנת לה. לקמן פ: ע"ה.
(ב) כלים פט"ו מ"ב.
(ג) [בדריס טו, ד] [בש"י]
גיטין ל. ד"ה אלל על
הקרקע. (ס) [שמיני פ"ה]
(ז) [ומלך ש"ך פ"ג].
(ח) [צ"ל קבעו]. (ט) [צ"ל ויהיה]
מקבלת. יעב"ז ע"י קונן
שעוירם אות רפה.

תורה אור השלם

1 וינתן לו שמע בהשבע
אביו את הקים וישלח את
קצה הקשת אשר בידו
ויטבל אותה ביערת הדבש
והשב ידו אל פיו ותאקרה
עציו: שמואל א ד כו

הגהות הב"ח

(א) רש"ב"ם ד"ה (דקף)
הקודם הרי הוא כקרקע וכו'
לא שייך לא יגוש דכגבו
ועומד הוא שכל מה
שנטלו: (ב) ד"ה ויהיה וכו'
כפסק המוכר. ניב דף פ
ע"ז: (ג) ד"ה אינה כקרקע
דמשום: (ד) ד"ה הי"ג וכו'
מיירי וקא קרי ליה:
(ה) תוס' ד"ה ושאני וכו' כלי
עץ וכלי עור וכלי עש:
(ו) בא"ד ציוס השמימי כלי
עץ יכול וכו' מ"ל מכל כלי
עץ: (ז) בא"ד ובאין להם בית
קבול גמ' איירי וכו' דא"ר
יוחנן: (ח) בא"ד דרשה
גמורה היא ההיא דלמית
ההים אמאי קבעי:

מוסף תוספות

א. ומה פכין קטנים
שטהורים בוב טמאים בבת
מפץ שטמא בוב אינו דין
שטמא במת. ר"ן.
ב. ויטבול בחיצינ וצורים
כשרה בפ"ק בסוכה (יב:)
ואי מקבלי טומאה אפי'
מדרבנן. הרי פסילי לטיכור.
ג. מנחות לו: ג. ויקר
דרשה דרשין למה שן
מטלטלין מלא וריקן. מוס'
דעיונין לא. T. ויהיו נמי
דאמרין מעיקרא שאני
פשוטי כלי עץ דרבנן.
כלומר משא"כ שחשובה
שהיא פסולה דאורייתא
וכו'. [נחתמא תלמודא
דאמרין מעיקרא שאני
את המקוה מכלל דהיה
מקוה מעיקרא וכוין
שכן אינו נפסל אלא
מדרבנן. ר"ן.]